

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON:

TIL VA MADANIYAT

ADABIYOTSHUNOSLIK

2025 Vol. 2 (2)

www.literature.tsuull.uz

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov

Bosh muharrir o'rinbosarlari: Nurboy Jabborov
Bahodir Karimov

Mas'ul kotib: Sohiba Madirimova

Tahrir kengashi

Nusratulla Jumaxo'ja, Iqboloy Adizova, Abdulla Ulug'ov, Dilnavoz Yusupova, Islom Yoqubov, Qo'ldosh Pardayev, Umida Rasulova, Akrom Dehqonov, Olim To'laboyev, Tozagul Matyoqubova, Shermuhammad Amonov, Shahlo Hojiyeva, Orzigul Hamroyeva, Ilyos Ismoilov, Sohiba Umarova, Gulbahor Ashurova, Ilhom Sayitqulov, Gulzoda Soatova, Dildora Rahmonova, Zilola Shukurova, Furqat To'xtamurodov, Sarvinoz Rasulova.

Jurnal haqida ma'lumot

“Adabiyotshunoslik” – “O'zbekiston: til va madaniyat” jurnalining adabiyotshunoslik yo'nalishidagi seriyasi bo'lib, yilda to'rt marta nashr etiladi.

Jurnalning **“Adabiyotshunoslik”** seriyasida o'zbek va jahon adabiyoti tarixi, xalq og'zaki ijodi, adabiyot nazariyasi, o'zbek mumtoz adabiyotining qo'lyozma manbalari va matnshunoslik muammolari, jadidchilik va jadid adabiyoti, zamonaviy adabiy jarayon, adabiy tanqid hamda qiyosiy adabiyotshunoslik yo'nalishidagi eng yangi tadqiqotlar e'lon qilinadi. O'zbek va jahon adabiyotshunosligi erishgan so'nggi yutuqlari aks etgan ilmiy maqolalarni nashr etishga alohida diqqat qaratiladi. Maqolalarning ilmiy saviyasi va tahliliy quvvati yuqori bo'lishiga e'tibor beriladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasida O'zbekiston va xorijiy davlatlarning e'tirof etilgan atoqli olimlari, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar hamda magistrantlarning ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasi 2022-yil yanvar oyidan chiqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: adabiyotshunoslik2022@gmail.com

Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

www.literature.tsuull.uz

MUNDARIJA

MUMTOZ ADABIYOT TARIXI

Iqboloy Adizova

Millatni uyg'otuvchi kuch5

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning mustazod she'rlarga bog'langan taxmislari 20

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyatida qo'llangan ma'naviy san'atlarning ijodkor g'oyaviy niyatini ochishdagi o'rni38

Hulkar Sulaymonova

“Rasailu-l-Xorazmiy” asarining qo'lyozma nusxalari geografiyasi52

Sanobar Muxamedxodjayeva

Alloma Mahmud Zamaxshariy va uning ijodiy faoliyati64

Aziza Muratova

Alisher Navoiy ijodida Yusuf (a.s.) obrazi75

Aziza Almardonova

Orifona g'azallarda nafs tarbiyasi85

Nargiza Boymuratova

Lutfiy she'riyatida orif obrazi94

Kamola Allanazarova

She'riyatda davr muammolari va ma'rifat talqini105

Nafisa Tuxsanova

Sa'dulla Siyoyevning “Shaybonixon” obrazini yaratishda badiiy mahorat117

Mubina Abbasova

Yangi O'zbekiston boburshunosligi123

ZAMONAVIY ADABIYOT MUAMMOLARI

Abdulla Ulug'ov

Badiiy asarda adabiy qahramon portretining o'rni va ahamiyati132

Islomjon Yoqubov

“Jaloliddin Manguberdi” dramasi badiiy jozibasini208

Umida Rasulova

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi221

Tozagul Matyoqubova

Fikr va tuygʻuni yagona rakursda uygʻunlashtirgan shoir230

Sarvinoz Rasulova

Tohir Malik asarlarida qatagʻon qurbonlari taqdirining aks etishi241

Matluba Norbaboyeva

Oʻzbek xalq maqollarida yetimlik motivi talqini251

Usmonova Sharifa

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi260

Sarvinoz Rasulova, Madina Bolliyeva

Balladada tuygʻu tasviri270

Oygul Matkurbanova

Qamchibek Kenja hikoyalarida ayol obrazi279

Dilovar Nurmurodova

Abdurashid Nurmurodov ijodida urush mavzusining aks etishi291

Shalola Davletova

Borxes ijodining falsafiy talqini300

Maʼrifat Alimqulova

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar309

Habiba Ergasheva

Faxriyorning sheʼriy tarjimalari320

Muharram Ibodullayeva

Biografik metodning badiiy asarni oʻrganishdagi imkoniyati ...330

Biografik metodning badiiy asarni o'rganishdagi imkoniyati

Muharram Ibodullayeva¹

Abstrakt

Biografik metod badiiy asarning mazmunini ochishda, muallif psixologiyasini tushunishda, badiiy ijodni uning muallifi bilan bog'lab o'rganishda samarali natija berishi bilan ahamiyatlidir. Ushbu metod adabiyotshunoslikda alohida o'rganilishi zarur bo'lgan ilmiy tadqiqot usullaridan biri hisoblanib, badiiy ijod muallifining “men”i orqali badiiy asar ichiga kirib boradi. Biografik metod faqatgina ijodkorning tug'ilgan yili, sanasi, joyi haqidagi sodda ma'lumotlar bilan cheklanib qolmaydigan keng qamrovli tadqiqot usulidir. Ta'riflanayotgan ushbu metod badiiy asar va uning muallifini juft tarzda o'rganadigan tahlil usuli sanaladi. O'zbek adabiyotida biografik metodda tekshirish zarur bo'lgan ko'plab badiiy asarlar yaratilgan. O'zbek she'riyatining zabardast vakili Mirtemir she'riyati ana shunday biografik metod orqali o'rganishni taqozo etadigan ijod sirasiga kiradi.

Mazkur maqolada adabiyotshunos olim Naim Karimovning “Mirtemir” ma'rifiy biografik romani ham manba sifatida tahlilga tortildi.

Kalit so'zlar: *Biografik metod, ijodkor “men”i, psixobiografiya, badiiy tahlil, ruhiy tahlil, badiiy tafakkur, biografik roman.*

Kirish

Adabiyotshunoslik olamida badiiy asarga XVII – XVIII asrgacha muayyan “abadiy qoidalar” orqali qaralgan [Karimov 2018, 167]. Romantizm davriga kelib esa bu qonun-qoidalar o'zgarib turishi haqidagi fikrlar ilgari surila boshlandi. Xususan, fransuz adibi Viktor Gyugoning ilmiy-tanqidiy qarashlarida bu fikrlar o'z aksini topadi. “Adabiyotshunoslar tez kunlarda yozuvchilarni g'ayritabiiy, g'ayrisan'atliy qoida va janrlar nuqtayi nazaridan tekshirmaslik kerakligini anglaydi. Ular ijodkorning san'at tabiatiga oid qonunlar hamda har bir ijodkor shaxsi bilan bog'liq qonunlar asosida tekshirilishi lozimligini his etadi” [Karimov 2018, 167], degan

¹ Muharram Ibodullayeva Oybek qizi – magistrant, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-mail: muharram@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-0513-7003

Iqtibos uchun: Ibodullayeva M. 2025. “Biografik metodning badiiy asarni o'rganishdagi imkoniyati”. *O'zbekiston: til va madaniyat*. 2(2): 330-339.

fikrlarni bildiradi. Fransuz adiblari va yozuvchilarning tafakkurida paydo bo'lgan bunday fikrlar badiiy adabiyotda asarlarni biografik metod orqali tekshirishga ehtiyoj yuzaga kelganini anglatadi.

Asosiy qism

Adabiyotshunoslikda biografik metod tamoyillarining ishlab chiqilishi va ushbu metodning yuzaga kelishida fransuz tanqidchisi va shoiri Sharl Ogyust Sent-Byovning xizmati alohida diqqatga sazovor. Sent-Byov biografik metodning badiiy asarlarni o'rganishga tatbiq etilishida va fanga olib kirilishida katta hissa qo'shdi. Biografik metoddan foydalanib bir qancha ijodkorlarning asarlarini tekshirdi va metodning nazariy asoslarini ishlab chiqdi. Xususan, u o'zining "Adabiy portretlar" nomli tadqiqotida o'rta asrlar fransuz adabiyoti, XVI asr poeziyasi, klassiklar – Moler, Kornel, Rasin, Lafonten ijodini, XIX asr adiblari Shatobrian, Gyugo, Flober, Jorj Sandning asarlarini tahlil qiladi va ularning biografiyasi bilan ijodlarini bir butunlikda tekshiradi [Sent-Byov 2016, 34].

Biografik tekshirish tarafdorlaridan yana biri Andre Morua hisoblanadi. Aynan, Morua davriga kelib, biografik metodning ma'lum bir xususiyatlari tahlil etildi. "U biografik metodga mos ravishda romanlashtirilgan biografiyalarni maromiga yetkazib yozdi" [Narkirer 1974, 23]. Ma'lumki, Andre Morua katta iste'dodga ega olim hisoblanadi. Morua ijodi Uzoq Jo'raqulov, Bahodir Karimov singari adabiyotshunos olimlar tomonidan chuqur o'rganilgan. Jumladan, adabiyotshunos Uzoq Jo'raqulov bu borada quyidigacha ta'kidlaydi: "Morua ijodiy evolyutsiyasi Shellidan Balzakkacha bo'lgan biografik tadqiqotlarda namoyon bo'ladi. A.Moruaning "Labryuyerdan Prustgacha" (1964), "Prustdan Kamyugacha" (1963), "Jiddan Sartrgacha" (1965), "Aragondan Moterlangacha" (1967) sarlavhalari ostida nashr etilgan to'rt jildlik yirik tadqiqotida biografik metodning ilmiy-nazariy prinsiplari o'z ifodasini topgan" [Jo'raqulov 2006, 12]. Biografik metodning nazariy asoslarini ishlab chiqish, adabiyotshunoslikdagi ilg'or metodlardan biriga aylantirishda Morua tadqiqotlarining o'rni beqiyos ekanligini ochib beradi. Adabiyotshunos Bahodir Karimovning "Andre Morua uchun insonning o'zi, hayot tarzi va ijodi muhim", edi deb ta'kidlashida biografik metodning ijodkor va asar birligi mazmunini nazarda tutadi [Karimov 2016, 170.]

Biografik metodda mazmun asosida inson "men"i turganligi bilan shaxs tafakkuri orqali yaratilgan barcha sohalarga oid bilimlarga mavjud qarashlar va borliqqa tayanib ish ko'radi hamda

ushbu jihatlariga ko'ra mukammalikka erishadi. Badiiy asarni biografik metoddan foydalanib tekshirish asarni jamiyatdagi mavqeyini aniqlab bermaydi. Balki kitobxonni muallifning hayoti, yashagan vaqtidagi ijtimoiy tuzumi, orzu-o'ylari, ichki kechinmalaridan xabardor qilishi mumkin. Aynan yozuvchi ijodiy olamiga chuqurroq kirish orqali adabiyotshunos badiiy asardagi nuqtalarning manbasini topadi. Bu orqali o'quvchi asarning yozilish oldi jarayoniga o'tib boradi, lavhalarning, obrazlarning tiklanish jarayonini anglab yetadi. Natijada badiiy tahlilda asarning yangi qirralari kashf etiladi.

Shu o'rinda biografiya so'zining lug'aviy ma'nosi haqida tushuntirish berib o'tsak. "Biografiya" – lotincha so'z bo'lib, bios hayot, grapho – yozmoq, "metod" esa yo'l, usul ma'nolarini bildiradi. Demak, "biografik metod" birikmasi orqali taxminan "biron bir shaxsning hayot yo'li haqida yozish usuli" degan ma'noni tushunishimiz mumkin. Adabiyotshunos olim Yuriy Borev biografik metodga "badiiy asarni yozuvchi shaxsi orqali o'qish uslubi" deya ta'rif beradi. "San'atkor va asar taqdiri – ma'noni ochuvchi kalit deb sanaydi. "Badiiy asarda yozuvchining shaxsiyati muhrlangan bo'lishini, san'atkorning hech kimnikiga o'xshamagan taqdiri uning ijodi talqinidagi asosiy kalit" ekanini ta'kidlaydi" [Borev 1981, 56].

Biografik metod badiiy asardan ijodkorning dunyoqarashini, uning psixologiyasini, yashagan ijtimoiy va oilaviy muhitini, ma'naviy va ruhiy holatini anglash orqali yuzaga keladi. Hech bir badiiy asar muallif ruhiyati va shaxsiyatidan uzoq yoki begona holda yaratilmaydi. Har bir ijod mahsulida muallifning o'z "men"i va ichki kechinmalari bo'ladi. Bu hol esa "psixobiografiya", ya'ni yozuvchining psixologik biografiyasi sifatida o'rganiladi. Yozuvchining psixobiografiyasi qaysidir ma'noda uning badiiy asarlaridagi voqea-hodisalar bayoni, yaratgan obrazlari tizimida o'z ifodasini topadi. Bunday individuallik san'at asarining originalligini, o'ziga xos xususiyatlarini namoyon qiladi [Karimov 2018, 168].

O'zbek adabiyotida Abdulla Qahhorning "O'tmishdan ertaklar", Oybekning "Bolalik", G'afur G'ulomning "Shum bola" asarlari bevosita biografik metodda yozilgan asarlar hisoblanadi. Adabiyotshunoslikdagi ilmiy tadqiqot metodlari sirasiga kiruvchi biografik metodning vazifasi esa birmuncha kengroq.

Fidoi olim Naim Karimovning "Mirtemir" ma'rifiy romani biografik metod uchun boy manba hisoblanib, undagi ma'lumotlar Mirtemir ijodining sir-asrorlarini anglatishga katta yordam beradi. Mirtemirning biografiyasi sifatida yozilgan "Mirtemir" ma'rifiy-

biografik romani haqida so'z yuritadigan bo'lsak, ushbu romanda shoir hayotidagi voqea-hodisalar batafsil yoritib berilgan. Ushbu asarda Mirtemirning ko'plab she'rlari biografik metod asosida tahlil qilingan.

Aslida har qanday so'z – belgi. Xalqning turmush tarzidagi o'ziga xoslikni ifodalovchi so'zlar esa muayyan millat hayotininggina emas, ruhiyatining ham belgilariga aylanadi [Yo'ldoshev 2018, 58]. Mirtemir ijodi aynan mana shunday sodda xalqning yashashi va turmush tarzini aks ettiradi. Mirtemir ijodiga nazar tashlar ekanmiz, uning ayrim she'rlari tarjimayi holi haqida ma'lumot berishi bilan ayrichalik kasb etadi. Masalan: "Onaginam", "Surat", "Majnuntol", "Men seni injitmayman..." kabi she'rlarida ijodkorning ruhiy holatlari yaqqol aks etgan.

Ma'lumki o'ttizinchi yillarning boshlarida shoirning ijodiga adabiy tanqidning munosabati keskinlashadi. Bu esa albatta adabiyotshunoslikning umumiy yo'nalishi bilan bog'liq edi. Aynan mana shu yillarda adabiy jabhada jiddiy mafkuraviy kurash davom etayotgan, yozuvchilar ijodidan ataylab g'oyaviy xatolar qidirish avjiga chiqqan vaqtlar edi. Ana shu keskin adabiy muhitning ta'siri shoirning ijodiga munosabatida ham yaqqol namoyon bo'ldi. Jumladan, Q.Boboyev "Niqobli shoirlar" maqolasida H.Olimjon va Mirtemir ijodini inkor etadi. Ularni proletar adabiyotiga aloqasi yo'q "simvolist", idealist, mayda burjua shoirlariga chiqaradi [Xalilov 14]. Oradan hech qancha vaqt o'tmasdan Mirtemir 1932-yildan to 1935-yilga qadar mana shu tuhmatlar va mamlakatdagi noto'g'ri siyosiy vaziyat qurboni sifatida qamoqda va surgunda bo'lgan. Shu vaqt ichida u barcha narsasidan, eng yaqin insonlaridan ayrilgan. Oilasini yo'qotgan, ayoli tashlab ketgan, qizalog'i Klara va onasining vafoti shoirimizni qattiq iztirobga solgan. Ana shu alamli ayriliqlarning nidosi sifatida shoirning "Onaginam" she'ri yaratiladi. Mirtemir qamoqdalik vaqtida onasi vafot etadi. Uning onasi ochlik yillarida sillasi quriganligi tufayli og'ir yuqumli kasallikni yuqtirgan bo'ladi va bu kasallikka qarshi kurashishga kuch topolmasdan vafot etadi. Erki o'z qo'lida bo'lmagan shoirimiz esa onasining dardiga darmon bo'lolmaydi, bir bora ahvolidan xabar ololmaydi, onasining so'nggi kunlarida uning xizmatlarini qilolmaydi. Aksiga olib onasining vafotidan so'ng kasallik yuqumli bo'lganligi sababli uning jonsiz tanasi uydagilarga ham berilmaydi. Ona qanday dafn etildi? O'zi dafn etildimi, yo'qmi, barchasi noma'lumligicha qoladi.

"5. X. 33 Bu kun Onam o'lgan ... Ona.

Bu kun borib Mahfuzani ko'rib keldim, onamning yodgori!"

deya eslaydi Mirtemir estaliklarida. "Onaginam" she'ri ana shunday fojiaviy ayrilq yillarida dunyoga keldi.

Mirtemirning kuchli muhabbat sohibi ekanligi butun adabiyot ahliga ma'lum va mashhurdir. Ayolini cheksiz sevgani, uni ardoqlagani unga atab yozilgan barcha muhabbat haqidagi she'rlarida yaqqol aks etadi. Uning mahbuslikda yaratilgan she'rlarida ham ayoliga nisbatan cheksiz muhabbati, sog'inchi sezilib turadi.

Maktubingni o'qidim, o'rtog'im, jonim
Ko'zlaringni uchquni tegib o'tdi bir,
To'lqinlaring qalbimni chertib o'tdi bir,
Qaynab o'tdi qonim, umid, armonim...

Ushbu misralarda shoir yoridan kelgan maktub orqali yorini ko'z o'ngida gavdalandiradi. Maktubda satrlarga singdirilgan sog'inch yor ko'zlaridagi uchqunni yodga soladi, sog'ingan oshiqning qalb torlarini chertadi. Ko'pirgan qonlar, adoqsiz umidlar, armonga aylangan orzular bir satr orqali shoirning ruhiy holatini namoyon etadi. Misra yakunidagi uch nuqta shoir hayotidagi aytilmagan, ko'ngil daftariga ko'milgan armonlarga ishora qiladi.

Mirtemir qalbida tirik va tetik shoirona ruhning, bokira va qaynoq tuyg'u va kechinmalarning omon saqlanib qolishiga faqat bir narsa imkon bergan. Bu-shoirning muhabbati! [Karimov 108]. Faqatgina samimiy va hech qanday sababsiz, manfaatlarsiz sevgan shoirimizning pokiza muhabbati satrlar qa'rida ufurib turadi.

Mirtemir she'riyati faqatgina sevgi va muhabbat yoki ayriliq va xijron to'g'risida emas. U she'rlarini oddiygina qishloq hayoti, ijtimoiy tuzumini, kundalik ishlarini tasvirlash asnosida nurlantiradi va unga bir olam ma'no yuklaydi. Uning quyidagi "Qishlog'im" she'ridan keltirilgan parcha yuqoridagi tahlillarga aynan misol bo'ladi.

Qay qo'raga kirsang — eshigi ochiq,
Bir nima tatiysan, qo'ymas aslo och.
Qoraqumg'on qaynar, yozilur chochiq,
Zog'orami, so'kmi, yovg'on yo umoch.
Borini ayamas, barini qo'yar,
Yupqami yo go'ja, talqon, qo'g'irmoch,
Qurutmi yo jiyda - o'rta uyar.

Badiiy tasvirda qishloq odamlarining oddiygina tirikchiligi, lekin tanti tabiati yaqqol aks etgan. Qishloq hayotining, sodda va mehnatkash odamlarning kam bo'lsa ham borini ayamaydigan qiyofasi ko'z o'ngimizda gavdalanadi. Oddiy, lekin mehrdan yoyilgan

dasturxon qanchalik lazzatli. Mirtemirning ona qishlog'i haqida yozilgan mazkur she'ri tug'ilgan maskandan uzoqlashib, yoshi o'tgach uyini qo'msaydigan har qanday kishining ko'nglini o'rtaydi. Badiiy adabiyotda aynan idilliyaviylik tushunchasiga yaqin yashab o'tgan hayotidagi eng aziz lahzalarni, onlarni kichik bir detallar bilan yodga solish, qalbni qaytmas sog'inchlar bilan orzulantirish holati Mirtemirning ham ko'plab she'rlarida uchraydi. Aynan o'sha tuyg'ular po'rtanasi shoir she'riyatidagi ruhiy olam manzaralarini satrlarga olib chiqishi bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Mirtemirning ijodida vatan lirikasi alohida mavzudur:

Tuproq ostida ham zar – hamisha zardir,
Kumushni zang bossa – kumushdir hamon.
Dengiz tublarida gavhardir – gavhar
Chiqar tog' tagidan qon ham bir zamon...

Doimo zar ham, kumush ham gavhar ham, o'z qiymatini yo'qotmaydigan qimmatbaho toshlar sirasiga kiradi. Shoir esa vatanni ana shunday kumush va gavharlarga qiyoslab, qiymati baland asl narsa hech qachon qiymatini yo'qotmasligini aytishga urinmoqda.

Mirtemir bir qancha ballada va dostonlar ham yaratgan. Ularda faqatgina o'z davrining ruhi sezilib qolmasdan, milliy folklor ohanglari ham bilinib turadi. Masalan, uning "Surat" dostoni, "Birinchi prezident" [Mirtemir 1983] singari dramalarini keltirishimiz mumkin:

Qo 'shiqларim, siz uchun xijolatlik emasman,
Siz o'tgan yo'llarimsiz, kechgan daryolarimsiz.
Sizni men oltinga ham, kumushga ham bermasman,
Siz mening tengsiz g'aznam, ezgu dunyolarimsiz.

"Mirtemir domla o'ta ko'ngilchan inson edilar", deya eslaydi Erkin Vohidov [2024, 24]. Uning ko'ngilchan inson ekanligi she'rlaridagi soddalik va xalqchil ekanligida ham yaqqol seziladi.

Mirtemir tashqi olamni odamning ichki dunyosiga nihoyatda noziklik bilan joylay olish mahoratini egallagan noyob iste'dod darg'alarimizdan biridir. U oddiygina hayotiy voqealar yordamida murakkab ruhiy hissiyotlarni bera oladigan shoirdir. "Norbuvi" she'ridan keltirilgan quyidagi misralar fikrimizning yorqin isbotidir:

Bir kez Norjon derdik hozir Norbuvi,
Ermagi nevara, ermagi hovli,
Shu-da qadimlardan ersizlar qavli

O'choqboshi , urchuq, sumalak, quvi
Lekin ko'zlar yo'lda, dovonda hali,
Hali ham xos kosa, osh suzsa ulush,
Hali ham uyg'onar sahar ko'rib tush.
Chopon-u belbog'i jovonda hali.

Urushdan qaytmagan jufti halolidan hali ham umid uzmagani, uni kutishdan charchamagan ayol yorini kutib etagi to'la buviga aylangan, biroq haligacha yorining kosasi va ulushini alohida qilib kutadi. Chopon va belbog'i esa hali hanuz javonda. Sevikli yorining qaytishidan umidvor ayolning yorqin obrazi mahorat bilan ifodalab beriladi. She'rda shoir biron br o'rinda qahramonni tasvirlamaydi, uning alamlarini tushuntirishga urinmaydi. She'rda o'sha zamon ayollarining ichki kechinmalari, alam va achchiq iztiroblari, yosh kelinchaklarning beva qolib hijronda qiynalgan qalb nolalarini ko'rishimiz mumkin.

Yor jangga jo'narkan: «Bo'shashma», — devdi,
Bo'shashgan paytda ham bo'lolding tetik.
Bilarding — u seni jonidek sevdi,
Egningda kalta to'n, oyoqda etik,
Ko'ngil qo'yding suyuq paxtazoringga,
Jo'yaklarda qolding qosh qorayguncha.
Ter to'kib ko'z tikding o'z devkoringga,
Vafo bo'lsa agar, bo'lur-da shuncha!
Burmali ko'ylak ham, nimcha-yu g'ijim,
Sirg'alar sandiqqa tushdi. Bardosh bu...
Xilvatda yosh to'kding yomg'irday sim-sim,
Keyin yig'i ham tark. Bosh bo'lolding, Toshbu.

Ushbu she'rda ham cheksiz sadoqat, urush vaqtida ayollarning mardligi-yu jasorati ortiqcha bo'yoqlarsiz, nihoyatda soddalik bilan ifodalab berilgan. Toshbuning sevgisi uning qahramonligi, dard alamdanda kuchga to'lgan yuragi, xasratlardan sarg'aygan butun bir vujud kuchli bo'lishga majbur. Ammo u ayol! U mehrga muhabbatga muhtoj nozik xilqat. Garchi shuncha bardoshli bo'lsa-da u ojiz! Burchaklarda ko'z yosh to'kib har kuni suyganini kutgan Toshbu...

Ammo ushbu misraladagi ayollarning otashin va sadoqatli muhabbatini shoirning hayotiga aloqasi yo'q. U aksincha xiyonatning og'ir zarbasiga uchragan inson, g'ururi poymol bo'lgan er yigit, muhabbati sadoqat bilmagan oshiqdir. Ushbu holat ham aynan shoirimizning biografiyasi bilan bog'liq bo'lib, "Surat" dostonining yozilishiga sabab bo'lgan

Na oltin, na javohir edim...
Armonli bir yosh shoir edim.
Zuhro bo'lmasang ham chiroyda,
Men ishqingda naq Tohir edim.

Bu satrlarda shoirning "men"i qahramonimizning ruhiy holati bilan uyg'unlashib ketgandek go'yo. Toshlonning iztiroblari, orzularining armonga aylanganligi, uning achchiq alamli ohlari har qanday kitobxonni o'yga toldiradi. Kitobxon beixtiyor kuyib yonayotgan oshiqning holatini his qiladi. "Surat, surat! Nega sen tilsiz? Seni asrab to'rt yil qo'ynimda ... Topinardim o'pardim....esiz! Evoh qanday zil yuk bo'ynimda, Seni asrab to'rt yil qo'ynimda". Bir vaqtlar Oysuluvning suratiga talpingan Toshlonning keyingi holati bundanda ta'sirchan satrlarda chiziladi. Bir qalbda ikki qarama-qarshi tuyg'u: bir insonni sevish, ayni paytda uning gunohini kechira olmaslik, qalbini qiymalayotgan afsus nadomat, nafrat talashi asarda:

Esiz, ayoz tunlar, uyqusiz tunlar!
Jang va burch ... Yor xotiri.... Qatma-qat jafo.
Nahot, men seni deb bo'ldim tutunlar?
Nahot, shundoq dilbar beburd, bevafo?

Qahramonning boy berilgan ishonchi, toptalgan g'ururi, yo'qotilgan sadoqati tufayli qalbida chuqur jarohatning izlari qoladi. Mirtemirning mana shunday yuksak did bilan yaratilgan asarlari orqali uning ichki olami yorqin namoyon bo'ladi.

Xulosa

Biografik metod ijodkorning ichki olamiga kirishga imkon beradi. Shoirni qiynagan o'ylar, iztiroblarining sabablarini ochib beradi. Badiiy asar uning ijodkori bilan yaxlit o'rganiladi. Ijodkorning biografiyasi, adabiy portreti bilan mashg'ul bo'lish, o'rganish, tanishish F.Gladkov ta'rifi bilan aytilganda: "Yaxshi portretni yaratish oson ish emas. Bu san'atkorlikni talab qiladi". Bugun adabiyotshunoslikda erishilgan yangicha tahlil tamoyillari bilan o'zbek adiblarining ijodini to'liq tahlil qilish ayni zaruratdir. Hassos shoir Mirtemir biografiyasi bilan to'liq tanishib, yaratgan asarlarini shoirning hayoti bilan bog'lab o'rganish adabiyotshunoslik uchun ko'plab yangi ma'lumotlarni taqdim etadi.

Adabiyotlar

Борев Ю. 1981. *Искусства интерпретации и оценки*. Москва.
Гладков Ф. 1959. *Художественной литературе*. Москва.
Жўракулов У. 2006. *Худудсиз жилва*. Тошкент: Фан.

“Jadid” gazetasi 2024-yil 7-iyun 24-son.

Каримов Б. 2018. *Рухият алифбоси*. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги НМИУ.

Каримов Н. 2012. *Миртемир*. Маърифий-биографик роман. Тошкент: Meriyus.

Йўлдошев Қ. 2018. *Сўз ёлқини*. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги НМИУ.

Миртемир. 1983. *Асарлар*. Тўртинчи жилд. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат.

Турғун Халилов. 1982. *Миртемир маҳорати*. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат.

Наркирьер Ф. 1974. *Андре Моруа*. Москва: Художественная литература.

ТОЖИБОЕВА, О. Т. (2020). POSSIBILITIES OF THE STRUCTURAL METHOD IN ANALYSIS OF ARTISTIC TEXTS. *Иностранные языки в Узбекистане*, (3), 289-296.

The potential of the biographical method in studying a work of art

Muharram Ibodullayeva¹

Abstract

The biographical method is important because it gives effective results in revealing the content of a work of art, understanding the psychology of the author, studying artistic creativity in relation to its author. This method is considered one of the methods of scientific research that must be studied separately in literary criticism, and it penetrates into a work of art through the “I” of the author of the work. The biographical method is a complex research method that is not limited to simple information about the year, date and place of birth of the creator. The described method is a method of analysis that studies a work of art and its author in pairs. In Uzbek literature, many works have been created that require biographical analysis. The poetry of Mirtemir, an outstanding representative of Uzbek poetry, is among the works that require study using this biographical method. The article also analyzes the educational biographical novel “Mirtemir” by literary scholar Naim Karimov as a source.

Key words: *Biographical method, creative “I”, psychobiography, artistic analysis, spiritual analysis, artistic thought, biographical novel.*

¹ Muharram Ibodullayeva – graduate student, Tashkent State University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi.

E-mail: muharram@gmail.com

ORCID ID: 0009-0004-0513-7003

For citation: Ibodullayeva M. 2025. “The potential of the biographical method in studying a work of art”. *Uzbekistan: Language and Culture*. 2(2): 330-339.

References

- Borev Yu. 1981. *Iskusstva interpretatsii i otsenki*. Moskva.
- Gladkov F. 1959. *Xudojestvennoy literature*. Moskva.
- Jo'raqulov U. 2006. *Hududsiz jilva*. Toshkent: Fan.
- "Jadid" gazetasi 2024-yil 7-iyun 24-son.
- Karimov B. 2018. *Ruhiyat alifbosi*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi NMIU.
- Karimov N. 2012. *Mirtemir*. Ma'rifiy-biografik roman. Toshkent: Meriyus.
- Yo'ldoshev Q. 2018. *So'z yolqini*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi NMIU.
- Mirtemir. 1983. *Asarlar. To'rtinchi jild*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at.
- Turg'un Xalilov. 1982. *Mirtemir mahorati*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at.
- Narkirer F. 1974. *Andre Morua*. Moskva: Xudojestvennaya literatura.
- ТОЖИБОЕВА, О. Т. (2020). POSSIBILITIES OF THE STRUCTURAL METHOD IN ANALYSIS OF ARTISTIC TEXTS. *Иностранные языки в Узбекистане*, (3), 289-296.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta-siga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarining qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida

aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. "Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi". *UZA: O'zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of

the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago>.

edu/founders

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com